

Stanisław Dembiak

Szpalty pamięci : adw. Karol Kowalewski (1906-1989)

Palestra 35/3-4(399-400), 94-95

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SZPALTY PAMIĘCI

Adw. Karol K o w a l e w s k i (1906-1989)

W dniu 20 kwietnia 1989 r. zmarł w Łodzi adw. Karol Kowalewski. Urodził się w dniu 10 IV 1906 r. w Piotrkowie Trybunalskim i tam został pochowany.

Po ukończeniu gimnazjum humanistycznego im. Bolesława Chrobrego w Piotrkowie w 1925 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Warszawskim, kończąc Wydział Prawa w 1929 r. Równoległe, ale o rok wcześniej, ukończył także warszawski Instytut Praktycznej Wiedzy Handlowej. Na przełomie lat 1929/1930 odbył jednoroczną służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Gródku Jagiellońskim. Następnie przydzielony został do 26 p.p. w Piotrkowie Trybunalskim jako porucznik rezerwy. Po odbytych ćwiczeniach wojskowych, na skutek złego stanu zdrowia, przeniesiony został do rezerwy. Po 3-letniej aplikacji sądowej, rozpoczął w 1933 r. aplikację adwokacką pod patronatem adw. Stefana Cyrańskiego, po czym uzyskał wpis na listę adwokatów w Izbie Adwokackiej w Warszawie - z siedzibą w Łodzi - w dniu 14 III 1936 r.

W stosunkowo niedługim czasie zdołał rozwinąć praktykę zarówno cywilną jak i karną. Stan ten trwał do wybuchu II wojny światowej. Już w grudniu 1939 r. został wysiedlony z Łodzi. Udaje się do Warszawy, gdzie solidaryzując się ze stanowiskiem samorządu adwokackiego, rezygnuje z pracy w zawodzie adwokackim, zajął się natomiast z konieczności, handlem przygodnym. Wraz z żoną Ireną z domu Zyglarską oraz córką Teresą, urodzoną w 1942 r. w Warszawie, zamieszkał na Sadybie-Czerniakowie, gdzie ukrywał u siebie przez 2 lata osobę żydowskiego pochodzenia pod przybranym nazwiskiem Ewa Janczura, która ocalała i mieszka do dziś w Warszawie.

Jako oficer rezerwy zmuszony był ukrywać się. W czasie łapanki ulicznej udało mu się uciec z transportu kierowanego na roboty do Niemiec. Udał się potem do Kielc, gdzie przedsiębiorstwo budowlano-melioracyjne inż. Czarnoty-Bojarskiego zatrudniło go w charakterze biuralisty. W czasie powstania warszawskiego traci mieszkanie i 15 II 1945 r. wraca do Łodzi, gdzie kontynuuje pracę adwokacką.

Dalsze zmagania adw. Karola Kowalewskiego są już refleksem okresu stalinowskiego. W 1952 r. poddany zostaje postępowaniu weryfikacyjnemu. W dniu 3 I 1952 r. orzeczeniem Wojewódzkiej Komisji Weryfikacyjnej zostaje skreślony z listy adwokatów, a w dniu 27 X 1952 r. Wyższa Komisja Weryfikacyjna utrzymuje w mocy orzeczenie I instancji. Umotywowane ono zostało tym, że „weryfikowany zataił, że bronił bojowego faszystowskiego redaktora »Orędownika«, niejakiego Maciąga, w skardze apelacyjnej z 1938 r.”.

W tym samym niemal czasie, bo 7 V 1953 r., Komisja Specjalna w Łodzi skazała adw. Kowalewskiego na 12 miesięcy obozu pracy z art. 148 §1 k.k. za utrudnianie postępowania karnego przeciwko niejakiemu Stanisławowi Froelichowi.

Dnia 19 I 1957 r. Komisja Rehabilitacyjna do spraw Adwokatury przy Ministerstwie Sprawiedliwości uchyliła orzeczenia obu Komisji Weryfikacyjnych z dnia 3 I 1952 r. i z 27 X 1952 r., które nakazały skreślenie adw. Karola Kowalewskiego z listy adwokatów, i utrzymała jego wpis na listę adwokatów Izby Adwokackiej w Łodzi. W czasie, kiedy

został skreślony z listy adwokackiej, pracował jako radca prawny Miejskiego Handlu Detalicznego w Łodzi.

W dniu 27 II 1957 r. Okręgowa Rada Adwokacka w Łodzi skierowała adw. Kowalewskiego do Zespołu Adwokackiego Nr 12 w Łodzi, który to Zespół wyraził zgodę na przyjęcie go. W zespole tym zatrudniony był do 1970 r., kiedy to, ze względu na pogarszający się stan zdrowia, musiał zaniechać wykonywania zawodu.

Zmarły adw. Karol Kowalewski był wybitnym prawnikiem, cechowała go wysoka etyka i wrodzona kultura osobista, a jego pozazawodowe zainteresowania historią pozwoliły mu na opracowanie interesującego eseju pod tytułem: „Cykliczność dziejów”.

Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów „Yad Vashen” w Jerozolimie odznaczył adw. Karola Kowalewskiego i jego żonę Irenę dyplomem honorowym „Sprawiedliwych wśród narodów świata” oraz medalem honorowym - z prawem zasadzenia drzewa w Alei Sprawiedliwych na Górze Pamięci w Jerozolimie.

Muzeum Adwokatury przy Naczelnej Radzie Adwokackiej w Warszawie stwierdziło, że jest to pierwszy tego rodzaju dokument stanowiący dowód chlubnej działalności adwokatów w walce z okupantem.

Piszący niniejsze wspomnienia stracił w osobie Kolegi Karola Kowalewskiego niezapomnianego Przyjaciela.

Cześć Jego Pamięci!

Stanisław Dembiak